

YARIMBURGAZ MAĞARASI
HASAR RAPORU
2015

YARIMBURGAZ MAĞARASI HASAR RAPORU 2015

İstanbul Tarih Öncesi Arkeolojik Yüzey Araştırmaları Grubu olarak, Yarımburgaz Mağarası ile ilgili hazırladığımız hasar raporu, aşağıda bilgilerinize sunulmaktadır.

Yarımburgaz Mağarası ile İlgili Önceki Çalışmalar:

Yarımburgaz Mağarası ile ilgili yapılmış birçok araştırma ve yayın mevcuttur. Bunların listesi **EK-1**'de verilmiştir.

Mağarada süren hasarın tarihçesini iyi bir şekilde özetleyen: “Yarımburgaz Mağarasının “Muhteşem” Yok Oluşu” isimli makale ise, **EK-2** de yer almaktadır.

Ancak, yaptığımız incelemeler ve çalışmalar sonucunda, hasar sürecinin devam ettiğini tespit etmiş bulunmaktayız.

Çalışma Yöntemimiz:

ITA (İstanbul Tarih Öncesi Arkeolojik Yüzey Araştırmaları) grubu olarak yaptığımız incelemeler ve çalışmalar sırasında tespit ettiğimiz ve halen süregelen hasarlar, mağaranın haritası üzerine işlenilmiştir.

Bunun için, mağaranın önceden çizilmiş haritalarından en sonuncusu ve en doğrusu olan, Boğaziçi Üniversitesi Mağara Araştırma Kulübü (BÜMAK) üyeleri tarafından 1984 ve 1985 yıllarında ölçümleri alınıp 1991 yılında çizilmiş olan harita kullanılmıştır.

Kullandığımız haritanın orijinal hali, **EK-3**'de yer almaktadır.

Kullandığımız Yarımburgaz Mağarasının Google Earth üzerine işaretlenmiş şekli ise **EK-4** de yer almaktadır.

Tespit ettiğimiz ve harita üzerine işaretlediğimiz mevcut ve süregelen hasarlar **EK-5** 'de yer almaktadır. Ama ne yazık ki, hasar, bu raporda yansıtılan resimlerden kat ve kat fazladır.

Aşağıda, tespit ettiğimiz hasarların ve risklerin önemlileri özetlenmektedir:

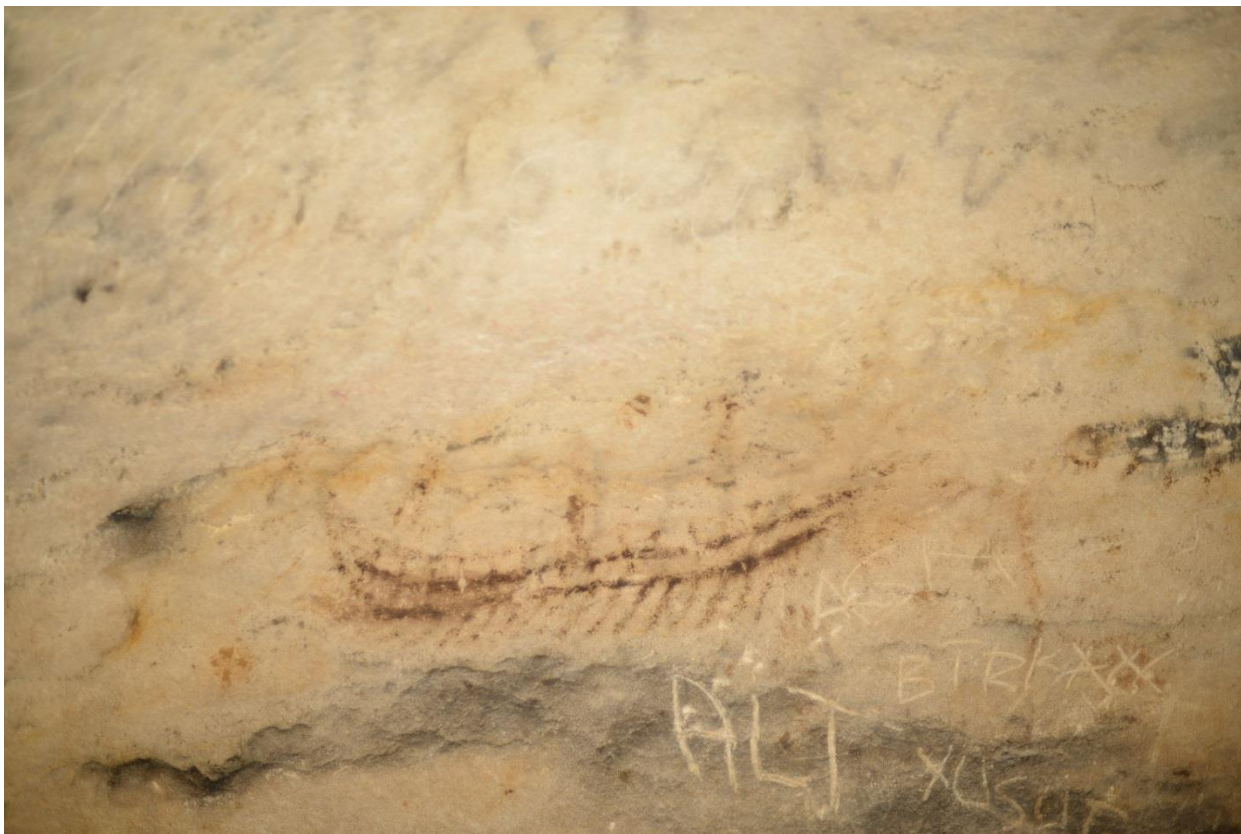
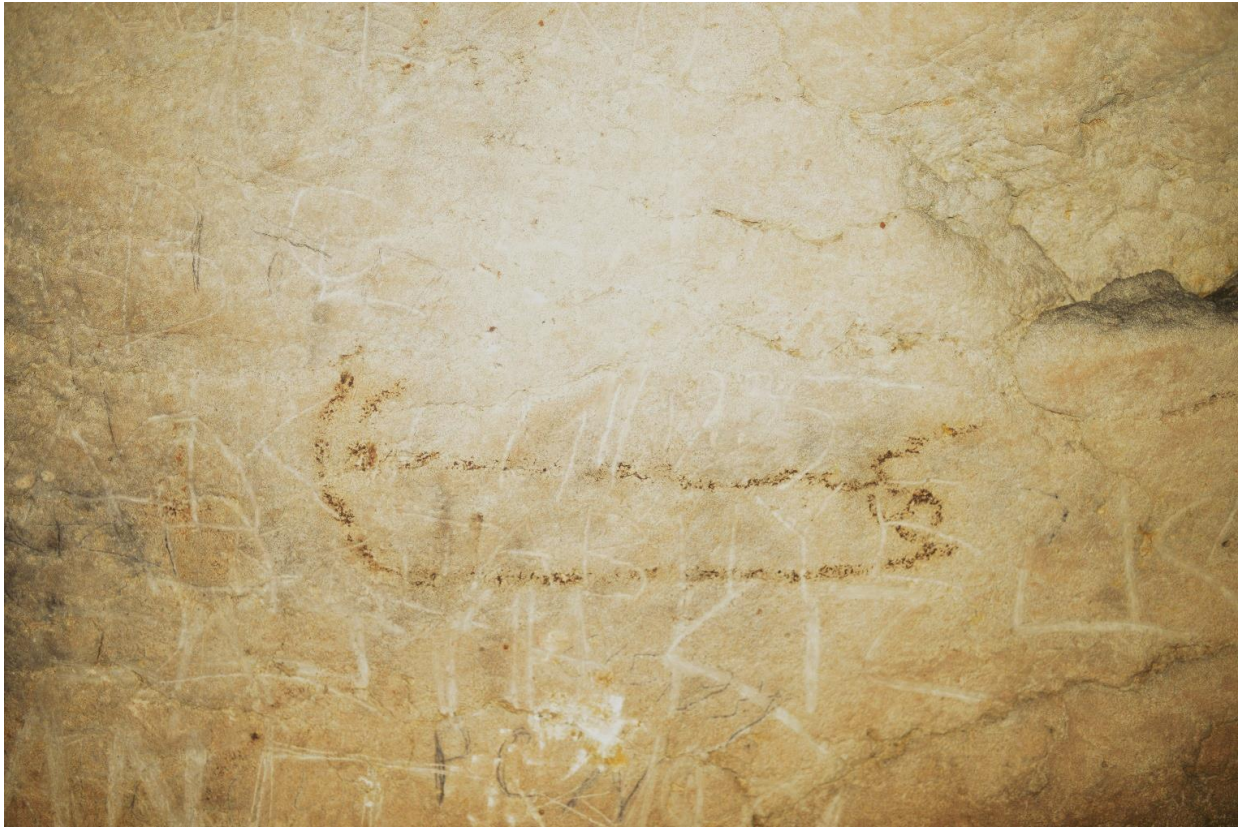
1. Yarımburgaz Mağarası üzerindeki çarpık yapılaşma, doğudan batıya doğru ilerlemektedir. Aşağıdaki resimde, doğudan çektiğimiz bir fotoğraf yer almaktadır. Sol ortada, mağaranın iki girişi de görülebilmektedir.

Batıya doğru ilerleyen çarpık yapılaşma, mağaranın yüzeye oturtulmuş hali (**EK-4**) den de açıkça görülebilmektedir. Batıya doğru ilerledikçe, alçalan yüzey meyilinden dolayı, doğal yüzey, mağaranın tavanına yakınlaşmaktadır. Bu da, derin temellerin kazılması durumunda ciddi can ve mal kayıplarına neden olacağının işaretidir. Bu nedenle, batıya doğru devam eden yapılaşmanın acilen önlenmesi gereklidir.

2. Mağaranın yüzeye oturtulmuş hali (**EK-4**) den de görülebileceği üzere, mağaranın batısında yer alan “yeddi emin otopark”ı, mağaranın sol koluna çok yakındır. Bu otoparktaki herhangi bir genişletme, beklenmedik bir çökme ve can ve mal kaybına neden olabilir. Bu konuda ciddi önlem alınmalıdır.
3. Mağaranın her iki girişi de demir parmaklıklar ile kapatılmış olmasına rağmen, parmaklık demirleri kesilip bükülmekte ve sürekli olarak içeriye giriş mümkün olmaktadır.
(Bkz **EK-5**, 1. pafta, B numaralı resim.) Önlem olarak, bilhassa geceleyin periyodik olarak kontrollerin arttırılması ve demirlerdeki hasarların hemen tamir edilmesi gereklidir.

4. Mağaranın sağ kolunun sonuna doğru, (**EK 4**'deki haritada yapılaşmanın olduğu taraf) tavandan akan sulardan numune alınmış ve ön çalışma olarak, özel bir gıda fabrikasında mikrobiyolojik analizi yapılmıştır. Mağara içinde rastlanması beklenen içme suyu kalitesinin tam tersine, tavandan akan suda, yüksek miktarda Enterobakteri tespit edilmiştir. Bu da suya, lağım suyu karışma ihtimalinin göstergesidir. İleriki çalışmalarımızda, akredite bir laboratuvara tam su analizini yaptırmayı düşünüyoruz. Lağım sularının, mağaranın doğal yapısını bozacağı tartışmasıdır.
5. Mağaranın sağ kolunun sonunda tavandan yeni düşmüş kaya blokları ile karşılaştık. Bunun yüzeyden açılmış bir sondaj deliği nedeni ile oluştuğunu düşünüyoruz. (bakınız **EK-5**, 7. pafta, G ve H resimleri)
6. Mağaranın girişinden 150 metre içeriye kadar olan ilk kısmındaki duvarlar yoğun is ile kaplıdır. Nedeni, burada çekilen film sahneleri için yakılan ateşler, meşaleler, patlatmalar vs nedeni ile olmalıdır. Ancak halen içeride, lastik, kağıt vs yakılarak, taş kırma makineleri için jeneratörler çalıştırılarak, mağara kirletilmeye devam edilmektedir.
7. İleriki sayfalardaki resimlerden de görülebileceği üzere, mağara içerisinde, anlamsızca define arama çukurları kazılmaya devam edilmektedir. Resimlerden de görüldüğü üzere, çukurlar sadece kazma kürekle değil, jeneratörler ile çalışan taş kırıcı makineleri ve dinamit kullanılarak açılmaktadır. Bu çalışmalar sonucunda, mağaranın doğal yapısı ve jeolojik tarihe ışık tutan mağara içerisindeki yüzbinlerce yıllık doğal tabakalaşma tahrip edilmektedir.
8. Daha önce yapılmış çalışmalarda bu mağarada rastlanması gereken yarasalara şimdi rastlanamamıştır. Bilindiği üzere yarasalar, geceleyin mağaradan çıkarak sivrisinek ve zararlı böcekler ile beslendikleri için hem tarım, hem de halk sağlığı açısından çok faydalıdır. Mağara içerisinde dinamit, jeneratör ve kırıcı makinelerle delik açma faaliyetlerinden çıkan gürültü ve egzoz dumanı, onları mağaradan kaçırmış olmalıdır. Bu faaliyetler sonucunda, bu mağarada yaşadığı kaydedilmiş ve bu mağaraya adapte olmuş küçük canlıların da olumsuz etkilenmekte oldukları kesindir.
9. **EK-3**'deki haritada “duvar resimleri” olarak belirtilen yerde bulunan ve 19. yüzyıldan beri varlığı bilinen ve Tunç Çağı ile Roma Dönemlerine tarihlenen değişik zamanlarda yapıldığı kabul edilen 3 adet tekne resimlerinin durumu içler acısıdır. Resimlerin yanlarına ve üstlerine, duvar çizilerek isimler yazılmaya devam edilmektedir. Aşağıda, üç resmin son durumları görülmektedir:

10. Bunun dışında, 2015 yüzey araştırması sırasında farkedilen prehistorik ve neolitik taklit resimleri mağara içerisinde giderek artmaktadır (Bakınız **EK-5**, pafta 1, resim D (geyik avı sahnesi) ve pafta 4 resim I (bizon avı sahnesi.))

SONUÇ:

Bu rapordaki bulgulardan da anlaşıldığı üzere, Yarımburgaz Mağarasına verilen hasar, halen devam etmektedir. Mağara hem çarpık yapılaşma sonucu dışarıdan zarar görmekte, hem de defineciler ve vandallar tarafından içeriden tahrip edilmeye devam edilmektedir. Bu konuda acil önlem ve çalışmalara bir an evvel başlanılmalıdır.

EKLER:

EK-1 Yarımburgaz Mağarası ile İlgili Yapılmış Önceki Araştırma ve Yayınlar.

EK-2 Mağarada Süren Hasarın Tarihçesini İyi Bir Şekilde Özetleyen Makale

EK-3 Çalışmamızda kullandığımız Yarımburgaz Mağarası Haritası

EK-4 Yarımburgaz Mağarasının Google Earth Üzerinde Oturtulmuş Şekli

EK-5 Tespit ettiğimiz ve harita üzerine işaretlediğimiz mevcut ve süregelen hasarlar.

EK – 1

Yarımburgaz Mağarası ile İlgili Yapılmış Önceki Araştırma ve Yayınlar.

1. **AA –** Yarym Bourgas, , *The Levant Herald*, İstanbul, 3 mars 1902; 15 mars 1902; 20 mars 1902. mConcerne Yarımburgaz mağarası.
2. **ABDULLAH BEY (Macarlı)** [Karl Edward Hammerschmidt] – Die Umgebung des Seés Kütschüktschekmetché in Rumelien, *Verhandlungen d.kais. u königl. Geologischen Reichsanstalt*, Wien, 30 Sept.1869, no 12, pp. 263-265. Sur Yarım Burgaz mağarası. [Rumeli’de Küçükçekmece Gölü Çevresi].
3. **ABDULLAH BEY (Macarlı)** [Karl Edward Hammerschmidt] – Études Géologiques sur les Environs de Constantinople, Yarym Bourgas, Macri-Keuy, Sari Keuy, *Gazette Médicale d’Orient*, Constantinople, Octobre 1872, 7 : 103-105. [İstanbul Çevresinde Jeolojik İncelemeler. Yarımburgaz, Makriköy, Sarıköy].
4. **ABDULLAH BEY (Macarlı)** [Karl Edward Hammerschmidt] – Yarımburgaz Mağarası, *Mecmua-ı Tıbbiye*, 1874, ? Sur Yarım Burgaz mağarası.
5. **ALTUN (Mehmet)** – Yarımburgaz Mağarası, Harita Çalışmaları. *Delta*, 3 (1986-1987) / 1993: 25-27 (survey). Survey 1985-86 of the Yarımburgaz cave; 1,002 km long. Altınşehir, Halkalı, İstanbul.
6. **ARSEBÜK (Güven)** – “Yarımburgaz 1989”, XII. Kazı Sonuçları Toplantısı, TC Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara 1991: 17-41.
7. **ARSEBÜK (Güven)** – “Yarımburgaz 1990”, XIII. Kazı Sonuçları Toplantısı, TC Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara 1992 : 1-21.
8. **ARSEBÜK (Güven)** – Yarımburgaz: A lower paleolithic cave site near Istanbul. In *Between the Rivers and Over the Mountains* (Ed. M. Frangipane), 1993 : 23-36, Universita di Roma.
9. **ARSEBÜK (Güven)** – İstanbul’un En Eski Yerleşim Merkezi: Yarımburgaz Mağaraları, *Focus* 2, 1995 : 78-82.
10. **ARSEBÜK (Güven)** – The cave of Yarımburgaz (the oldest stratified site yet known in Turkey), in U. Magen & M. Rashad (ed.) *Vom Halys zum Euphrat*: 1996 : 1-13. Münster: Ugarit-Verlag.
11. **ARSEBÜK (Güven)** – Trakya’da Eski bir Yerleşim yeri: Yarımburgaz Mağarası Alt Paleolitik Çağ Bulguları. *Anadolu Araştırmaları*, İstanbul 1996 (XIV) : 33–50.
12. **ARSEBÜK (Güven)** – Yarımburgaz Mağarası, Pleistosen Arkeolojisi ile İlgili Son Çalışmalara 1997 Gözüyle Özet Bir Bakış [Pleistocene Archaeology at the Cave of Yarımburgaz], Tüba-Ar, Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi [Turkish Academy of Sciences Journal of Archaeology, Ankara 1998 (1) : 9-25.
13. **ARSEBÜK (Güven)** – Yarımburgaz Mağarası (1988-1990 Yılları) Pleistosen Arkeolojisi Çalışmaları, O. Belli (ed.), Türkiye Arkeolojisi ve İstanbul Üniversitesi, İÜ Rektörlük Yayınları, Ankara 2000 : 5-8.
14. **ARSEBÜK (Güven)** – The Cave of Yarımburgaz: a Brief Reassessment: in *ISES, Proceedings of International Symposium on Earth System Sciences2004*, İstanbul 2004 : 165-167.

15. **ARSEBÜK (Güven) – HOWELL (F.Clark) – ÖZBAŞARAN (Mihriban)** – Yarımburgaz “1988”, Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, *XI. Kazı Sonuçları Toplantısı-I*, Antalya 18-23 Mayıs 1989, I : 9-38.
16. **ARSEBÜK (Güven) – HOWELL (F.Clark) – ÖZBAŞARAN (Mihriban)** – Yarımburgaz “1989”, Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, *XII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara 28 Mayıs – 1 Haziran 1990 (I) : 17-41.
17. **ARSEBÜK (Güven) – HOWELL (F.Clark) – ÖZBAŞARAN (Mihriban)** – Yarımburgaz “1990”, Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, *XIII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Çanakkale 27-31 Mayıs 1991 : 1-21.
18. **ARSEBÜK (Güven) – ÖZBAŞARAN (Mihriban)** – Ülkemizin Bilinen En Eski Yerleşim Yeri : Yarımburgaz Mağarası ve ‘İnsan’ ile ‘Araç-Gereç’ İlişkileri, *Müze*, İstanbul 1989 (1) : 77-80.
19. **ARSEBÜK (Güven) – ÖZBAŞARAN (Mihriban)** – Yarımburgaz Mağarası, Rehber Dünyası, İstanbul Eylül-Kasım 1990 (2) : 11-17.
20. **ARSEBÜK (Güven) – ÖZBAŞARAN (Mihriban)** – Yarımburgaz’da Pleistosen Arkeolojisi. *I. Speleoloji Sempozyumu* 11-13 Mayıs 1990 *Boğaziçi Üniversitesi, Temmuz 1992*: 56-61. (4 phot.) (engl.swivn.). The excavations in the cave complex of Yarımburgaz, 22 km W of İstanbul, proved that it is the oldest yet known site in Turkey. The lithic industry belongs to Lower Palaeolithic and timewise to the first half of Middle Pleistocene.
21. **ARSEBÜK (Güven) – ÖZBAŞARAN (Mihriban)** – Yarımburgaz Mağaraları, Pleistosen’den Bir Kesit, XI. Türk Tarih Kongresi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1994 : 17-25.
22. **ARSEBÜK (Güven) – ÖZBAŞARAN (Mihriban)** – Prehistorya. İstanbul’un En Eski Yerleşim Merkezi : Yarımburgaz Mağaraları... Tarih Öncesinden Bir Topluluk, Dünyayı Keşfetmek ve Anlamak için *Focus*, İstanbul Şubat 1995 (2) : 78-82.
23. **ARSEBÜK (Güven) – ÖZBAŞARAN (Mihriban)** – Pleistocene archaeology at the Cave of Yarımburgaz in Eastern Thrace-Turkey: preliminary results. In: *The Palaeolithic of Greece and adjacent areas. Proceedings of the ICOPAG conference 1999*, (G.N. Bailey, E. Adam, E. Panagopoulou, C. Perlès & K. Zachos, eds.), pp. 59-72. British School at Athens Studies 3, London.
24. **BARUT (İpek F.) – MERİÇ (İ.Engin) – YOKEŞ (Mehmet Baki)** – Assessment of Environmental Pollution in Recent and Calcolithic Age Comparing *Mytilus galloprovincialis* Lamarck, 1819 From Yarımburgaz Cave, Northern Marmara Sea and Bosphorus coasts [Güncel ve Kalkolitik Dönem Arasındaki Çevre Kirliliğinin *Mytilus Galloprovincialis* Lamarck, 1819 Kavkılarında Değerlendirilmesi: Yarımburgaz Mağarası, Kuzey Marmara Denizi ve İstanbul Boğazı Kıyıları], 63. Türkiye Jeoloji Kurultayı [63rd Geological Congress of Turkey], Bildiri Özetleri Kitabı [Abstracts Book], Ankara 5-9 Nisan (April) 2010 : 294-295.
25. **BLACKWELL (B.) – SCHWARCZ (H.P.) – PORAT (N.) – HOWELL (Francis Clark) – ARSEBÜK (Güven)** – Electron spin resonance (ESR) dating of *Ursus* teeth from Yarımburgaz cave, Turkey. Geological Society of America, 1990, Abstr. 22A, 120e121.

26. **BULUR (Enver)** – ESR Studies of travertines in Yarımburgaz cave which is believed to be one of the oldest settlements in Turkey [Türkiye’deki En Eski Yerleşim Birimlerinden Biri Olduğuna İnanılan Yarımburgaz Mağarası Travertenlerinde ESR Çalışmaları], *Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Şubat 1990 : 64. [Yayınlanmamış].
27. **BULUR (Enver) – ÖZER (Ay Melek) – GÖKSU (H.Yeter) – ÇETİN (Oktay) – ÜNAL (G.)** – ESR studies of travertines and tooth enamels from Yarımburgaz Cave (İstanbul). XII. Kazi, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu, VI. Arkeometri Sonuçları Toplantısı , T.C. Kültür Bakanlığı, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Başkanlığı Yayını, Ankara 1991, 59-68.
28. **ÇAKAN (Yasin Gökhan) – OZAR (Yiğit) – DİNÇER (Berkay) –** Filmlerde Yarımburgaz Mağarası’nın Tahribat Süreci”, 1. İstanbul Arkeoloji ve Sanat Tarihi Öğrenci Sempozyumu, Mimarlar Odası Büyükkent Şubesi, İstanbul, 29-30 Kasım-1 Aralık 2012.
29. **ÇİNER (Refakat)** – Yarımburgaz (Küçükçekmece-İstanbul) Mağarasında Çıkan İskelet Kalıntılarının Tetkiki. Cumhuriyetin 50.Yılı Anma Kitabı, *A.Ü.D.T.C.F. Yayını*, 1974, Yayın No. 239 : 475-500.
30. **DEMİRCİ (Şahinde) – KAYATÜRK (Nesrin)** – İstanbul, Yarımburgaz Mağarası’ndan Çıkan Bazı Kemiklerin Analizi, Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, *V.Arkeometri Sonuçları Toplantısı*, Antalya 18-25 Mayıs 1989 : 141-146.
31. **DİNÇER (Berkay) – OZAR (Yiğit) – ÇAKAN (Yasin Gökhan) – ÖZBAŞARAN (Mihribah)** – Yarımburgaz Mağarası’nın "Muhteşem" Yok Oluşu : Film Sektörü ve Arkeolojik Tahribat, Cumhuriyet Bilim Teknoloji, Türkiye'nin Haftalık Bilim Haberleri ve Kültürü Dergisi, İstanbul 02 Mart 2012, Sayı : 1302 : 18-19.
32. **ELDEM (İsmail)** – *Yarımburgaz Mağarası*, thèse B.A., Université of d’İstanbul, 1962, ? , inédit.
33. **FARRANT (William R.) – McMahon (Jiil P.)** – History of the Sedimentary Infilling of Yarımburgaz Cave, Turkey, Geoarchaeology [Geoarchaeology of Caves and Cave Sediments), 6 December 1998, Volume 12, Issue 6 : 537 – 565.
34. **FURMAN (Andrzej) – ÖZGÜL (Arpat)** – Distribution of cave-dwelling bats and conservation status of underground habitats in the Istanbul area, *Ecological Research* , October 2002 (17) : 69-77 . Springer Japan January, 2002, Volume 17, Number 1 : 69-77.
35. **HARRELL (Betsy) – KALÇAS (Evelyn Lyle)** – *Mini Tours near İstanbul*, 1, İstanbul, 1975, 215 p. Description et plan de Yarımburgaz (pp.182-186). Mentionne Kızılcaköy mağarası, Şile (15-16) et inçeğiz mağarası.
36. **HOVASSE (Raymond)** – Yarımburgaz Mağarası [La Grotte de Yarım Bourgas], *İstanbul Darülfününü Fen Fakültesi Mecmuası* (1923-1931), Teşrin-i Evvel, Teşrin-i Sani 1927 (1) : 395-422. [1-19].
37. **HOVASSE (Raymond)** – Grotte de Yarem-Bourgas, in JEANNEL (Réne) et RACOVITZA (E.), “Énumération des grottes visitées. 1918-1927” *Biospeologica*, LIV, Archives de Zool Expérim. et Générale, 1929, 68 (2): 587-592, Plan.
38. **HOWELL (Francis Clark) – ARSEBÜK (Güven)** – Yarımburgaz Cave, Report on investigations and current status of researches in the cave of Yarımburgaz, (Marmara, Turkey) 1989 Field season. – 1-75 +

VIII, 22 Figs., 36 Tab., 37 Taf., Committee on Research and Exploration, National Geographic Society; Washington D.C.

39. **HOWELL (Francis Clark)** – Yarımburgaz. Un nouveau site du Pléistocène moyen à occupation humaine dans l'ouest de la Turquie, , Les premiers peuplements humains de l'Europe. Actes du 114e Congrès National des Sociétés Savantes, Paris, 1989. Éditions du Comité des Travaux Historiques et Scientifiques, Paris 1991 : 233-234.
40. **HOWELL (Francis Clark)** – **ARSEBÜK (Güven)** – **KUHN (Steven L.)** – The Middle Pleistocene Lithic Assemblage from Yarımburgaz Cave, Turkey, *Paléorient*. 1996, Vol. 22 N°1 : 31-49.
41. **HOWELL (Francis Clark)** – **ARSEBÜK (Güven)** – **KUHN (Steven L.)** – **ÖZBAŞARAN (Mihriban)** – **STINER (Mary C.)** – Culture and Biology at a Crossroads. The Middle Pleistocene Record of Yarımburgaz Cave (Thrace, Turkey), Ege Yayınları, İstanbul 2010 : 400.
42. **HUBBARD (George)** – Turkish grottoes of Yarımburgaz, *The Pan-American Geologist*, Des Moines, Iowa, June 1932, vol. LVII (5) : 321-329.
43. **KANSU (Şevket Aziz)** – Yarımburgaz (Küçükçekmece) Mağarası' nda Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Prehistorya Araştırmaları ve Tuzla Kalkolitiği' nden Yeni Gözlemler. *VII.Türk Tarih Kurumu Kongresi*. Ankara 1972 : 22-32.
44. **KIRMAN (Ediz)** – **ULUSOY (Ezgi)** - Paleolitik Dönemde Doğal Yerleşim Yeri Olarak Kullanılan Anadolu Mağaraları [Anatolian Caves As Natural Settlement Places During Paleolithic Era], TURQUA-V, Türkiye Kuvaterner Sempozyumu Bildiriler Kitabı, İTÜ Avrasya Yer Bilimleri Enstitüsü, 2-5 Haziran 2005 : 277.
45. **KOCACAN (Harunurreşit)** – Bir Mağara Nasıl Tetkik Olunur ve Yarımburgaz Mağarasını Ziyaret, *Tedrisat Mecmuası*, 1937, (61): 12-18.
46. **KUHN (Steven L.)** – **ARSEBÜK (Güven)** – **HOWELL (Francis Clark)** – The Middle Pleistocene Lithic Assemblage from Yarımburgaz Cave, Turkey, *Paléorient*, [Pluridisciplinary review of the prehistory and protohistory of South Western Asia], Nanterre Cedex CNRS Editions 1996, Volume 22 (Numéro 22-1) : 31-49.
47. **KUHN (Steven L.)** – Paleolithic Archeology in Turkey, *Evolutionary Anthropology*, 198: 210.
48. **LINDENAU (Christa)** – Middle Pleistocene Bats (Mammalia: Chiroptera) from the Yarımburgaz Cave in Turkish Thrace (Turkey). *Eiszeitalter und Gegenwart* [Quaternary Science Journal, Journal of Deutsche Quartärvereinigung e.V., DEUQUA], 55 (Stuttgart 2005) : 122-148.
49. **MARTEL (Édouard-Alfred)** – La spéléologie au XXe siècle, *Spelunca*, [Revue de la Fédération française de spéléologie], *Bulletin et mémoires de la Société de Spéléologie*, 1906, VI (42): 389, 439-440. Sur Yarımburgaz mağarası et ses légendes. Sur les eaux souterraines et les grottes de Cilicie.
50. **McMAHON (Jill P.)** – Turkey, Dateline : İstanbul or a gimp abroad, Reflections on a field season in the old world, *The Spelean Spotlight*, Volume 20, Number 1, *1991 Speleo Digest* (International Cave Descriptions) : 404-405. NSS. Yarımburgaz Cave.

51. **McMAHON (Jill P.)** – Investigations at Yarımburgaz Cave, Marmara, Turkey: Abstract NSS Annual Meeting, Pendleton, Oregon, 1993 (in) *National Speleological Society Bulletin* vol. 56 no.2 /Dec 1994: 116. An archaeologically imponent site which also has major potential as a source of paleontological and paleoecological information for a region where the paleo - environmental history is not known in detail.
52. **McMAHON (Jill P.)** – Phosphate Minerals in Yarımburgaz Cave, Abstract NSS Annual Meeting, Pendleton, Oregon, 1993 (in) *National Speleological Society Bulletin* vol.57 no.1 /June 1995: 79. Studies in this famous Turkish cave to present SEM photographs of some of the mineral associations and the conespoding EDS and XRD analyses in order to trigger discussion about factors controlling phosphate mineral formation and stability.
53. **MERİÇ (Engin) – SAKINÇ (Mehmet) – ÖZDOĞAN (Mehmet) – AÇKURT (Filiz)** – Yarımburgaz Mağarası Kazılarında Gözlenen Mollusk Kavkıları Hakkında, *Arkeoloji ve Sanat*, İstanbul 1988 (40/41) : 27-31.
54. **ÖZBAŞARAN (Mihriban)** – The Historical Backround of Researches at the Caves of Yarımburgaz, Halet Çambel için, Prehistorya Yazıları [Readings in Prehistory, Studies presented to Halet Çambel], İstanbul Nisan 1995 : 27-39.
55. **ÖZDOĞAN (Mehmet)** – “The Late Chalcolithic of Yarımburgaz Cave.” *Studi di Paletnologia in Onore di Salvatore M.Puglisi*, A. Palmieri and R. Peroni (ed). Universita di Roma. Roma 1985 : 177-189.
56. **ÖZDOĞAN (Mehmet)** – Yarımburgaz Mağarası 1986 Yılı Kazı Çalışmaları, Kültür Bakanlığı, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, *V.Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Ankara 6-10 Nisan 1987, Cilt II : 323-346.
57. **ÖZDOĞAN (Mehmet)** – “Yarımburgaz Mağarası”, X. Türk tarih Kurumu Kongresi I, 1990 : 373-388
58. **ÖZDOĞAN (Mehmet) – KOYUNLU (Alpaslan)** – Yarımburgaz Mağarası, 1986 Yılı Çalışmalarının İlk Sonuçları ve Bazı Gözlemler., *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, İstanbul 1986, 32/33 : 4-17.
59. **ÖZDOĞAN (Mehmet)** – Paleolitik Çağ, İstanbul ve Yarımburgaz Mağarası — 16 Yıl Sonra Yarımburgaz’ın Düşündürdükleri , Archaeological Essays in Honour of Homo amatus: Guven Arsebuk için Armagan Yazılar (Derleyenler (Editors) *Mihriban Özbaşaran, Oğuz Tanındı - Ahmet Boratav*), İstanbul Ege Yayınları 2003 :
60. **ÖZDOĞAN (Mehmet) – KOYUNLU (Alpaslan)** – Yarımburgaz Cave, 1986 Excavations - Preliminary and Some Considerations, *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*. 1986, 32/33 : 15-17.
61. **ÖZDOĞAN (Mehmet) – MERİÇ (Engin) – SAKINÇ (Mehmet) – AÇKURT (Filiz)** – Yarımburgaz Mağarası Kazılarında Gözlenen Molluks Kavkıları Hakkında, *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*. 1988, 40/41 : 28-32.
62. **ÖZDOĞAN (Mehmet) – MİYAKE (Y.) – ÖZBAŞARAN-DEDE (Nilgün)** – “An Interim Report on the Excavations at Yarımburgaz and Töptepe in Eastern Thrace”, *Anatolica* XVII, 1991 : 59-121. (The Netherlands Institute for the Near East).
63. **ÖZER (Ay Melek) – ÇETİN (Oktay) – BULUR (Enver)** – Yarımburgaz (İstanbul) Mağarasından Alınan Kemiklerin Elektron Spin Rezonans, ESR yöntemi ile İncelenmesi. [ESR studies of bones from Yarımburgaz Cave (İstanbul)], “XI. Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu, V. Arkeometri Sonuçları

Toplantısı”, Antalya 18-25 Mayıs 1989, T.C. Kültür Bakanlığı, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Başkanlığı Yayını, Ankara 1990 : 133-139.

64. **SANTEL (Winfried) – KOENIGSWALD (Wighard von)** – Preliminary report on the middle Pleistocene small mammal fauna from Yarimburgaz Cave in Turkish Thrace, [Vorbericht über die mittelpleistozäne Kleinsäugerfauna aus der Yarimburgaz-Höhle in Türkisch Thrazien], *Eiszeitalter und Gegenwart*, 1998, 48: 162-169.
65. **STINER (Mary C.)** – (1995): Taphonomy and Zooarchaeology of the Large Mammals from Yarimburgaz Cave. - Unpublished manuscript in possession of the authors
66. **STINER (Mary C.) – ARSEBÜK (Güven) – HOWELL (F. Clark)** – Cave bears and paleolithic artifacts in Yarimburgaz Cave, Turkey: Dissecting a palimpsest, *Geoarchaeology*, San Francisco July 1996, Volume 11 (Issue 4) : 279-327.
67. **STINER (Mary C.) – ACHYUTHAN (Hema) – ARSEBÜK (Güven) – HOWELL (F. Clark) – JOSEPHSON (Steven C.) – JUELL (Kenneth E.) – PIGATI (Jeffrey) – QUADE (Jay)** – Reconstructing cave bear paleoecology from skeletons; a cross-disciplinary study of middle Pleistocene bears from Yarimburgaz Cave, Turkey, *Paleobiology*, January 1998; Volume 24 (No.1) : 74 - 98.
68. **STINER (Mary C.) – KUHN (Steven L.)** – News and Views, Early Man: a tribute to the late career of F. Clark Howell, *Journal of Human Evolution*, 2008 (55) : 758–760.
69. **SLIMAK (Ludovic) – KUHN (Steven L.) – ROCHE (Hélène) – MOURALIS (Damase) – BUITENHUIS (Hijlke) – ATLI (Nur Balkan) – BINDER (Didier) – KUZUCUOĞLU (Catherine) – GUILLOU (Hervé)** – Kaletepe Deresi 3 (Turkey): Archaeological evidence for early human settlement in Central Anatolia, *Journal of Human Evolution*, 2008 (54) : 99-111.
70. **TAŞKIRAN (Harun)** – Réflexions sur l’Acheuléen d’Anatolie, [Thoughts about the Acheulean in Anatolia], *L’anthropologie*, 2008 (112) : 140–152

EK - 2

Mağarada Süren Hasarın Tarihçesini İyi Bir Şekilde Özetleyen Makale

Yarımburgaz Mağarası'nın "Muhteşem" Yok Oluşu: Film Sektörü ve Arkeolojik Tahribat

İstanbul yakın çevresinde Yarımburgaz dışında başka bir doğal mağaranın olmaması, Yarımburgaz'ı film sektörü için lojistik olarak mecburi bir sahne haline getirmektedir. Bu lojistik mecburiyet şüphesiz ki yüzbinlerce yıldır bir mağaraya ihtiyaç duyan tarihöncesi insan toplulukları için de geçerliydi. 2012 yılında, yüzbinlerce liralık maddi kaynakları olan dizileri çekenler, tarihöncesi insandan farksız bir biçimde aynı mecburiyetlerin boyunduruğunda kalmıştır. Yarımburgaz'da yapılan dizi çekimleri tescilli bir arkeolojik sit alanının yok olma sürecini hızlandırmaktadır.

Berkay Dinçer*, Yiğit Ozar, Yasin Gökhan Çakan***, Mihriban Özbaşaran*****

İstanbul'da, Küçükçekmece Gölü'nün kuzeyinde yer alan Yarımburgaz Mağarası, Türkiye'nin en eski arkeolojik buluntu yerlerinden biri, kıtalar arasındaki coğrafi konumu ve arkeolojik bulgularının eskiliği nedeniyle tüm dünya için önemli arkeolojik buluntu yerlerinden bir tanesidir. Mağarada 1960'lı yıllarda **Şevket Aziz Kansu** tarafından arkeolojik kazılar yapıldı; 1977 yılında birinci derece arkeolojik sit alanı olarak tescil edildi. Fakat bu tescil de mağaranın yok oluşunu engellemedi. 1980'lerde tahribatın boyutlarının iyice artması yüzünden 1986'da **Mehmet Özdoğan**, 1988-1990 yıllarında **Güven Arsebük** yönetimindeki ekipler tarafından kazı çalışmaları gerçekleştirildi.

EN ESKİ İSTANBULLULAR

Bu kazıların ayrıntılı sonuçları çok sayıda bilimsel çalışmayla yayımlandı. 2010 yılında ise, Paleolitik Çağ arkeolojisiyle ilgili sonuçlar bir kitap olarak yayımlandı. Günümüzde Yarımburgaz Mağarası, Paleolitik Çağ kapsamında dünya çapında Türkiye'den bilinen çok az sayıda nitelikli araştırılmış buluntu yerlerinden bir tanesidir. Araştırmalar, mağaranın 400 bin yıl öncesinden başlayarak iskân edildiğini göstermiştir ki, bugüne kadar

1988-1990 Yarımburgaz Mağarası kazılarında Paleolitik dönem tabakaları çok hassas bir şekilde kazılmış ve ayrıntılı olarak belgelenmiştir.

tüm Türkiye'de bu döneme ait sadece birkaç kazı yeri mevcuttur. Yarımburgaz'ın önemi sadece ilk insanlarla ilgili de değildir. M. Özdoğan'ın çalışmaları mağaranın insanların ilk kez yerleşik yaşama geçtiği Neolitik dönemle ilgili önemini de açığa çıkarmıştır. Arkeolojide kültürler isimlerini ilk kez keşfedildikleri buluntu yerlerinden alır. Yarımburgaz, adını Neolitik bir kültüre vermiştir. Yarımburgaz kültürü, Neolitik yaşam biçiminin Avrupa'ya aktarımının anlaşılması açısından önemli bir keşif olmuştur.

Yarımburgaz Mağarası'nın arkeolojik önemi, adı geçen araştırmacıların çalışmalarında ayrıntılı olarak görülebilir. Ancak ne yazık ki bu yazıda, 2012 yılında gerçekleşen yeni tahribattan dolayı, tüm insanlığın ortak değeri olan ve yüz binlerce yıllık tarih açısından önemi tartışılmaz olan Yarımburgaz'ın arkeolojik öneminden çok, böylesine önemli bir kültür varlığının elbirliğiyle katledilişinden söz edilmesi zorunluluğu doğmuştur. Zira, Yarımburgaz'da bilimsel araştırmaların yapıldığı beş yıllık bir süre haricinde tahribat günümüze dek artarak devam etmiştir.

1986 yılında başlayan kazılara kadar gerçekleştirilmiş tahribat, Yarımburgaz ve çevresindeki arkeolojik buluntuların büyük kısmının yok edilmesine neden oldu. Mağaranın yer aldığı ve 1980'lerin başında yerleşime açılan Altınşehir'in nüfusu günümüzde 120 bin kişidir. Bu yerleşim, mağara çevre-

sindeki Geç Antik Çağ ve Bizans yerleşimlerinin tahrip olmasına yol açtı. Yine 1980'li yıllarda kamu kurumlarının mağaranın yakınına yaptığı tesisler, Yarımburgaz çevresindeki Bizans su yapılarının taşları kullanılarak inşa edildiği için bunları yok etti. Aynı yıllarda mantar yetiştirmeye karar veren kişiler tarafından mağaranın içine iş makineleri sokuldu ve arkeolojik dolgular tesviye edildi. Bu etkinlik sonucunda mağaranın içindeki arkeolojik dolguların büyük kısmı yok edildi. Ayrıca iş makinelerinin girişinin sağlanması amacıyla mağaranın ağız da önemli ölçüde yıkıldı.

Define arayan kişiler de Yarımburgaz'da büyük tahribata neden oldu. İnsan türünün daha dünya üzerinde dahi olmadığı bir dönem olan Eosen'de oluşmuş mağaranın anakayasında hazine aramak ancak cehaletin göstergesidir. Değerli madenlerin kullanılmadığı tarihöncesi dönemlere ait arkeolojik dolgular da, bu kısa yoldan zengin olma zihniyetinin kurbanı oldu. Yarımburgaz'da definelerle tamamlanmış cahillikten kaynaklanan etkinliği günümüzde de artarak devam ediyor.

Yarımburgaz'ın yok edilmesini engelleyebilmek amacıyla 1988-1990 yıllarındaki kazılar sırasında mağaranın girişlerine demir parmaklıklar yapıldı. Ancak bu parmaklıklar da kısa süre içinde işlevini yitirdi, yakın zamana kadar mağara, uyuturucu kullanımı gibi işlerin yapıldığı bir "merkez"e dönüştü.

FİLMLELERLE BELGELENEN TAHRİBAT

Can çekişen bir kültür varlığı olarak Yarımburgaz Mağarası'nın bugün neredeyse tamamen tahrip olmasındaki nedenler, ne yazık ki, sadece yukarıda sayılanlarla da sınırlı değildir. Yarımburgaz'ın yok edilmesinde **sinema sektörü** de elinden geleni ardına koymamıştır. Sektör, Yarımburgaz'ın katledilmesine iştirak etmekle kalmayıp **ayrıca bu cinayeti takip edilebilir bir şekilde belgelemeyi de "başarmış"**.

1971 yılında çekilen **"Ali Baba ve Kırk Haramiler"** filminde Yarımburgaz Mağarası haramilerin "açıl susam, açıl" diyerek girdikleri mağaradır. Bu film için mağaranın ağızına bir kapı yapılmıştır. Görüntülerde Yarımburgaz'ın çevresi henüz bakirdir, önünden sadece toprak bir yol geçer. Mağaranın içi de bugün görülenden farklıdır; tahribat henüz tam olarak başlamamıştır. **"Küçük Ağa"** filminin çekimleri içinse mağaranın duvarlarındaki freskler kazınarak yok edildi.

Bir uzaylının mağarada yaşayan bir kadına olan aşkını anlatan **"Yörün Öyküsü"** filminde ise mağaranın içine büyük bir havuz yapılır. Film senaryosu gereği bu havuz dinamitle patlatılır. Bu patlamayla birlikte arkeoloji açısından son derece önemli olan dolgular mağaranın ağızından suyla birlikte akıp gider. Böylelikle bir arkeolojik sit alanı ilk kez "uzaylılar" tarafından tahrip edilmiş olur. Bu açıdan Yarımburgaz'ın dünyada bir başka benzeri yoktur.

MUHTEŞEM YÜZYIL'IN MAĞARASI

Yarımburgaz Mağarası'nda film sektörünün yarattığı tahribat, 1986'dan 2011 yılına kadar olan 25 yıllık süreçte oldukça azalmıştı. Bunda gerçekleştirilmiş bilimsel çalışmaların büyük bir etkisi olduğu açıktır. Yarımburgaz Mağarası 2011 yılıyla birlikte yeniden bir sahne haline getirildi. Bunda kurgularını platoların yapaylığından kurtarmak isteyen yapımcıların tarih-kültürel değeri bulunan mekânların etkileyciliğinden yararlanmak istemeleri rol almış olabilir. Ancak bu çabalar muazzam bir tahribatın altına imza atılmasına vesile olmuştur.

Örneğin, dizinin 30. bölümündeki deyiş sahnesi için bir mağaraya ihtiyaç olan **"Muhteşem Yüzyıl"**, sektörünün 1980'lerdeki geleniğini bozmamış ve birinci dereceden arkeolojik sit alanı olan Yarımburgaz Mağarası'nı seçmiştir. Bu bölümde Pirlere Niyaz Ederiz deyişinin söylendiği sahne Yarımburgaz'da geçmektedir.

Arkeolojik varlıklar hassas ve kırılgandır. Bunların içinde adım atmak bile büyük dikkat gösterilmesini gerektirir. Ancak **"Muhteşem Yüzyıl"**ın bu sahnesinin çekimi için onlarca kişi mağaranın içine dolmuş. Üstelik sözü geçen sahne için mağaradaki arkeolojik bir kazı alanının içinde ateş yakıldı. Mağaranın etkileyici görsel ortam sunmasından olacak, **"Muhteşem Yüzyıl"** dizisi bu kadarla da kalmayıp 43 ve 44. bölümlerde de mağarayı kullandı. Yaralanan **İbrahim Paşa'nın** iyileşmesi için **"Deva Mağarası"**na, yani Yarımburgaz'a gitmesi ve orada tedavi olması gerekmiştir. Tedavi olması için mağaranın içindeki bir suda bir süre yatırılmıştır. Bu su birikintisinin yapılabilmesi için bu sefer eski kazı alanları kullanılmadı. Ancak ne yazık ki, bu durum sevindirici değil. Çünkü bu su birikintisinin yapılabilmesi için birinci derece arkeolojik sit alanı olan Yarımburgaz Mağarası'nda yeni bir kazı yapılarak bir çukur oluşturuldu.

Yarımburgaz'ın Paleolitik tabakaları bilim insanları tarafından kazılırken insanlığın ortak tarihinin hiçbir kısmının zarar görmemesi amacıyla fırça, dişçi aletleri gibi çok hassas aletler kullanıldı; çıkarılan her taş ya da kemik parçası üç boyutlu olarak belgelenmiş, ölçekli olarak çizildi. Ancak Muhteşem Yüzyıl, İbrahim Paşa iyileşecek diye mağarada bir kazı gerçekleştirdi. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye'deki herhangi bir arkeolojik alanda kazı yapan ekiplere, başında konunun uzmanı bir profesör olsa bile bir temsilci gönderir ve yapılan çalışmayı denetler. **"Muhteşem Yüzyıl"**ın Yarımburgaz kazısında böyle bir temsilci de yoktu. Pargalı İbrahim Paşa'nın tedavisi sonrasında çukur, dizi ekibi tarafından tekrar toprakla doldurulmuş, ayrıca havuzun biraz ilerisindeki bir tümsek de kazılarak tesviye edilmiştir. Dizi ekibinin kazı yaptığı bu alan, 1990'larda mağarada en hassas yöntemlerle çalışan arkeologların, gelecekte ileri teknolojiler ve yeni analiz yöntemleri ile yeni kuşakların araştırması için özellikle dokunmadan, kazmadan bıraktıkları alandır. Yarımburgaz'da yapılan bu tahri-

Muhteşem Yüzyıl'ın Pirlere Niyaz Ederiz deyişinin söylendiği sahnesi için arkeolojik dolguların bulunduğu eski bir kazı alanı içinde ateş yakıldı (küçük resim).

bat, "Muhteşem Yüzyıl"ın, bu-
na izin veren ve/veya göz yu-
man mercilerin en az bir defi-
neci kadar suçlu olduğunu or-
taya koymaktadır.

"Muhteşem Yüzyıl"ın söz
konusu bölümlerinin çekimi
sırasındaki tahribat sadece ka-
çak kazı ile sınırlı değildir. Ma-
ğarayı yeterince etkileyici bul-
mayan yapımcılar, mağaraya
yapay sarkıtlar ekleme gereği
duydu ve bu eklentiler mağara
tavanında kalıcı izler bıraktı.
Dizide görülen meşalelerin ka-
lıntıları da mağaranın çeşitli
yerlerine terk edildi.

Mağaranın 1990'larda bü-
yük ekonomik zorluklarla yap-
tırılan demir kapısının daha az
dayanıklı malzemelerle yeni-
den kaynaklanarak kapatıldı-
ğı da tespit edilmiştir.

Mağarada tespit edilen bir
diğer tahribat ise TRT'de ya-
yınlanan "Leyla ile Mecnun"
dizisinin yılbaşı özel bölümünün
çekimleri sırasında oluşturuldu.

Burada pek çok zebaninin ol-
duğu bir cehennem sahnesi çekilmiş, bunun için ma-
ğaranın pek çok yerinde ateş yakılmıştır. Mağaranın
duvarına Bizans Dönemi'nde oyulmuş apsislerin
arasına boyayla bir "acil çıkış"ın yapıldığı ilk kez bu
bölümde "belgelenmiştir". "Leyla ile Mecnun" dizi-
sinin burada yaptığı çekimin neden olduğu tahribat
da en az diğerleri kadar vahimdir.

Türkiye'de tarihi değeri olan alanların film sek-
törü tarafından hoyratça kullanımına tek örnek Ya-
rımburgaz Mağarası da değildir. Muhteşem Yüzyıl Ya-
rımburgaz'da çekimler yaparken, aynı günlerde bir baş-
ka tahribat daha gerçekleşti. Yeni yayımlanmaya baş-
layan "Hayat Devam Ediyor" dizisinin Kapadokya Si-
nasos'ta yaktığı/boyadığı Rum binaları da bir kültür
ürünü olması gereken film ve dizilerin kültür var-
lıklarına verdiği zararın bir başka örneği oldu.

SADECE FİLMLER Mİ YOK ETTİ?

Werner Herzog'un "Cave of Forgotten Dre-
ams" filmi Fransa'daki bir Paleolitik mağara olan
Chauvet'yle ilgilidir. Bu filmde, çekimlerin ne şart-
larda yapıldığı da anlatılmaktadır. Herzog, mağara-
ya zarar vermemek amacıyla ne profesyonel kamera,
ne de ışık kaynakları kullanmıştır. Yapılan bütün çe-
kimler, mağaranın hassas yapısı korunarak, uzman-
ların eşliğinde ve gözetiminde gerçekleştirilmiştir. Ya-
rımburgaz Mağarası'nın insanlığın bir kültür değeri
olarak Chauvet'den hiçbir farkı yoktur. Ancak film
yapımcılarının kültür varlıkları hakkındaki entelektüel
düzeyi, bu alanlarda yapılan çekimlerin niteliğini de
belirgin bir biçimde değiştirmektedir.

Jeolojik olarak İstanbul yakın çevresinde Ya-
rımburgaz dışında başka bir doğal mağaranın olma-
ması, Yrımburgaz'ı lojistik olarak mecburi bir sah-

Leyla ile Mecnun dizisi de çekimleri için Yarımburgaz Mağarası'nda tahribat yaptı.

Muhteşem Yüzyıl çekimleri için mağara tavanına çok sayıda yapay sarkıt yapıldı. Bunlar söküldükten sonra mağara tavanında çıkmayacak şekilde izleri kaldı (küçük resimler).

ne haline getirmektedir. Bu lojistik mecburiyet şüp-
hesiz ki yüz binlerce yıldır bir mağaraya ihtiyaç du-
yan tarihöncesi insan toplulukları için de geçerliyi-
di. Yarımburgaz'ın arkeolojik öneminin çok fazla ol-
masının nedenlerinden bir tanesi belki de budur. Bu-
gün, 2012 yılında, yüzbinlerce liralık maddi kay-
nakları, alet ve ekipmanı olan dizileri çekenlerin, ta-
rih öncesi insandan farksız bir biçimde aynı mecbu-
riyetlerin boyunduruğunda kalmış olduğunu görmek
oldukça düşündürücüdür.

Tarihi ve kültürel değerlerin korunmasında de-
mir parmaklıkların ya da bekçilerin bir etkisi olma-
dığı, toplum bunları sahiplenmedikçe önemi ne
olursa olsun arkeolojik buluntu yerlerinin tahrip edil-
diği, Yarımburgaz örneğinde gayet açık olarak gö-
rülmemektedir. Tarihi ve arkeolojik alanların film çe-
kimi gibi etkinlikler amacıyla nasıl kullanılacağı Kültür
ve Turizm Bakanlığı'nın yönetmelikleriyle açık
bir şekilde belirlenmiştir.

Yarımburgaz'da görüldüğü gibi, bu yönetmelik-
lerin işlememesi bütün insanlığın ortak kültür var-
lıklarının geri dönüşsüz bir biçimde yok olmasına ko-
laylıkla neden olabilmektedir. Dolayısıyla, Yarım-
burgaz'ın yok edilmesindeki tek sorumlu, ne "Muhte-
şem Yüzyıl", ne "Leyla ile Mecnun", ne de daha ön-
ceki filmleri çekenlerdir. Yasa ve yönetmelikleri uy-
gulamayan, bunların uygulanmamasına göz yuman ka-
mu yetkilileri ve kurumlarının da sorumluluğu en az
söz konusu çekim ekipleri kadardır. Avrupa kültür baş-
kentliği yapmış bir şehir olan İstanbul'un, şüphesiz
en önemli ve en eski arkeolojik alanının, müze ola-
cağı yerde yok ediliyor olması, bu tahribatın sistematik
ve kurumsal oluşunu kanıtlamaktadır.

* Ardahan Üniversitesi, Prehistorya Anabilim Dalı. ber-
kaydincer@gmail.com ** İstanbul Üniversitesi,
Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı. ozar-
yigit@gmail.com *** İstanbul Üniversitesi,
Prehistorya Anabilim Dalı.

¹ F. C. Howell, G. Arsebük, S. L. Kuhn,
M. Özbaşaran, M. C. Stiner, 2010, Culture
and Biology at a Crossroads. The Middle Ple-
istocene Record of Yarımburgaz Cave (Thra-
ce, Turkey), Ege Yayınları, İstanbul.

² M. Özdoğan, 1990, "Yarımburgaz
Mağarası", X. Türk Tarih Kurumu Kongre-
si C. 1, TTK Basımevi, Ankara: 373-388.
M. Özdoğan, 2000, "Yarımburgaz Mağarası
1986 Kazıları", Türkiye Arkeolojisi ve İst-
anbul Üniversitesi (Derleyen: O. Belli), İÜ
Rektörlük Yayınları, Ankara: 9-13.

Dil Öğretimi Politikası ve Seçmeli Arapça Dersleri

Bütün diller, onu konuşanlar tarafından kutsaldır ve sıcak-
lıkları anne ve anavatanla eş değerdedir. Anadilimiz Türk-
çeyi ne kadar seviyorsak ve ona ne kadar bağlıysak, bu du-
rum diğer dilleri konuşanlar için de geçerlidir.

Zeki Sanhan zekisarihan@gmail.com

Milli Eğitim Bakanlığı ilkökul dördüncü sınıflardan başlayarak okulla-
ra seçmeli olarak Arapça dersleri koyuyor. Hükümetin eğitimi mu-
hafazakârlaştırma, dindar gençlik yetiştirme politikasına haklı olarak
tepki duyanlar, bu yeni karara da aynı tepkiyi verdi. Daha önce Sosyal Bilim-
ler Liselerine Osmanlıca dersi konulması da benzer bir tepkiyle karşılanmıştı.
Ne var ki bu konularda duygusal davranmak yerine mantığımıza danışmalıyız.

Osmanlıca Türkçe'nin özel bir biçimidir. Arapça ve Farsçadan yoğun bir
sözcük yüklenmesine uğramışsa da Arapların ve İranlıların değil, Türkiye'nin
ortaçağında Türk feodal sınıfının yazışma ve sanat dilidir. Osmanlıca ile mil-
yonlarca belge, binlerce kitap yazıldı ve yayımlandı. Son zamanlarda tarih araş-
tırmacılığının ve bunun için belge incelemenin önemi arttı. Nitekim Edebi-
yat fakültelerinden sonra Sosyal Bilimler Liselerinde Osmanlıca dersinin bu-
lunması bir zorunluluktur. Türk tarihi ile ilgili pek çok eser var ki bunları ya-
zanlar eski yazı ve Osmanlıca bilmedikleri için ikinci, üçüncü el kaynakları kul-
lanmak zorunda kalıyor. 1928'e kadar basılan kitap ve gazeteleri inceleyeme-
yen, birçok amatör yazar var.

Osmanlıca dersi alanların gericilik yapacakları, bir önyargıya dayanıyor. 1876
Birinci Meşrutiyet'in ilanından beri devrim ve demokrasi manifestoları Os-
manlıca'yı bilenler tarafından yazıldı. Cumhuriyet'i kuranlar da o kültürle ye-
tiştiler. Okullardaki Osmanlıca dersleri bir yazışma ve konuşma dili olarak de-
ğil, belgeleri anlamak için verildiği için bundan ürkemek doğru değildir.

Günümüzde en büyük gericilik olan işbirlikçiliğinin ve muhafazakârlığın
hangi dile yapıldığını anlamak için gazete, kitap diline bakmak ve politikacı-
ların konuşmalarına kulak kabartmak yeter. **Gericilik Osmanlıca ile değil, sa-
de bir Türkçe ile yapılıyor.**

Okullara seçmeli olarak Arapça dersi konulmasına gelince: Bu konuda bir
karar verebilmek için Türkiye'nin siyasi, iktisadi, kültürel, turizm vb. ilişki-
lerinin bunu gerektirip gerektirmediğine bakmalı. Birkaç yıl önce bir özel lise, prog-
ramları arasına **Çinceyi** de almıştı. Çünkü Çin'le ticari ilişkiler geliyordu ve
bunu bilen insanlara ihtiyaç vardı.

Okullarımıza seçmeli veya zorunlu olarak Batı dillerinin, hatta Rusça ve Uzak-
doğu dillerinin konulması tepki çekmiyor. Arapçaya duyulan tepki erken Cum-
huriyet döneminden beri Türkiye'yi yönetenlerin Doğu kültüründen koparak
Batının kültür dairesi içinde yer alma kararından kaynaklanıyor. Ne var ki da-
ha 1921 Maarif Kongresi'nde Mustafa Kemal Paşa "**Doğu ve Batı etkisinden uzak
milli bir kültür**" ihtiyacından söz etmişti. Cumhuriyet döneminde bu niyet yep-
yeni ve üstün bir Türk uygarlığı ütopyasıyla güçlendiği halde, İkinci Dünya Sa-
vaşı sonunda bu ülküden vazgeçilerek Türkiye kendini Batı'nın kollarına attı.
Eski yazı ve Arapça konusunda iki şartlanma vardır. Cahil dindarlar, yerde es-
ki yazılı bir kâğıt görseler onu kutsal bir metin zannederler. Devrimciliği, ile-
riciliği bir takım şekillerde arayanlar ise onun gerici şeyler anlatan bir metin
olarak görürler.

Türkiye'nin eğitimde dil politikasına gelince: Türk devleti, Amerikan em-
peryalizminin dümen suyuna girdiğinden beri İngilizceye teslim oldu. Daha 10-
12 yıl öncesine kadar Anadolu liselerinde fen dersleri yabancı dilden veriliyordu.
Bugün birçok üniversitemizde tamamıyla veya bazı programlarda eğitim İngi-
lizce yapılıyor.

ARAPÇA DA KONMALI

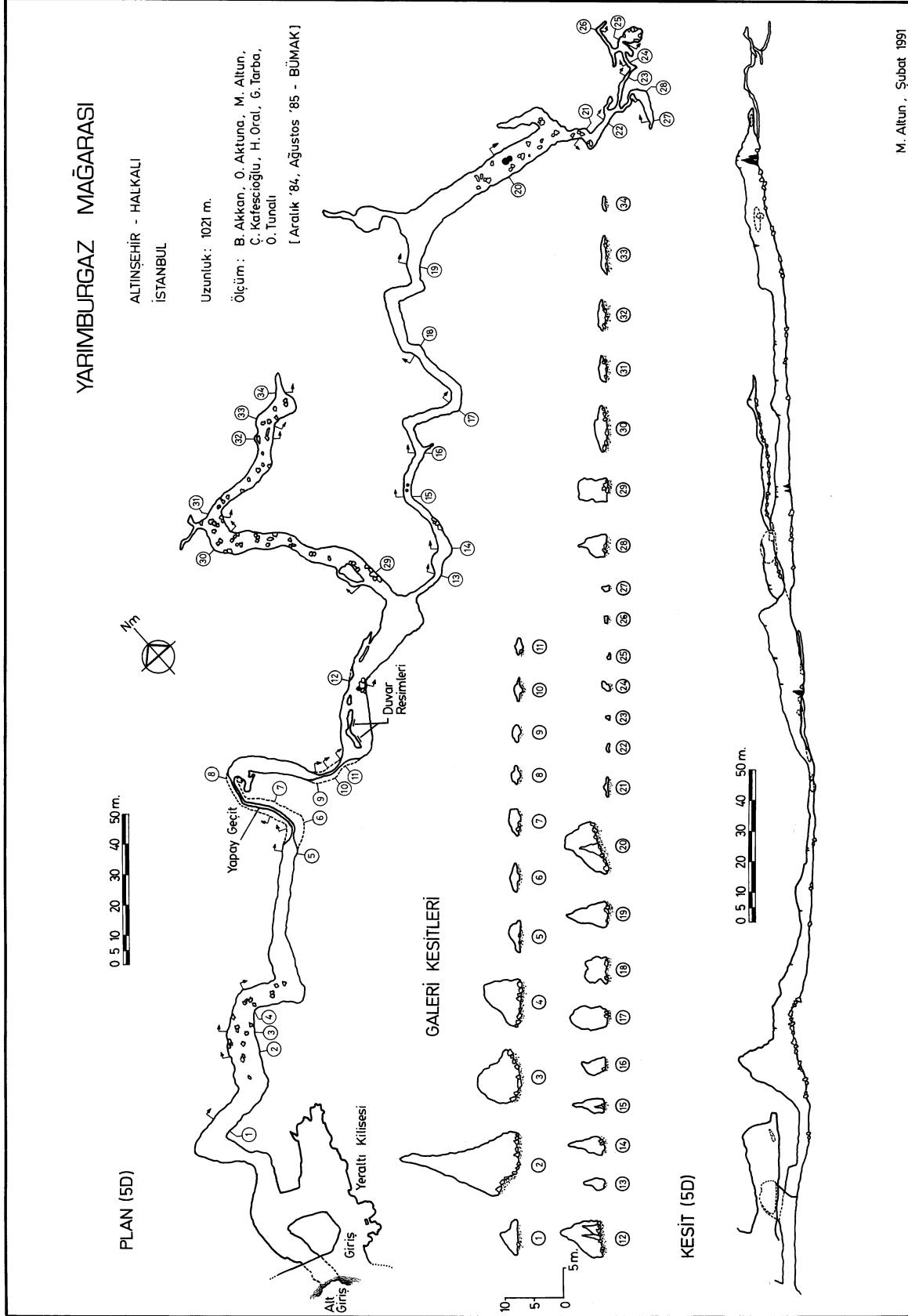
Dil öğretimi konusunda işi doğru ve mantıklı mecrasında götürmek için şun-
lar yapılmalı: • Yabancı dille öğretim sona ermeli, bütün eğitim kurumlarımızda
eğitim dili Türkçe olmalıdır. • Bilim, siyaset, teknoloji, ticaret ve kültür alış-
verişimizin olduğu bazı milletlerin dilleri, örneğin İngilizce, Fransızca, Almanca,
İspanyolca, Arapça vb. okullarımızda dengeli bir biçimde öğretilmelidir. • Baş-
ta Kürtçe olmak üzere halkın bazı kesimleri tarafından konuşulan diller de ih-
tiyaç ve istek olan bölgelerde seçmeli olarak okul programlarına alınmalı. Ele
aldığımız konu ile ilgili olarak: Ülkemizde ana dilleri Arapça olan bir nüfus kit-
lesi var. Bu yörelerde Arapça seçmeli ders olarak eğitim programlarına konul-
malıdır.

Türkiye'de bugün **Araplaşma tehlikesi** yok. Arap kültürü Türkiye'nin geç-
mişinde var. İslamiyet Arabistan'da ortaya çıkmış ise de Türkler onu kendi din-
leri haline getirdi. Dilde sadeleşme hareketiyle Türkçeden Arapça ve Farsça ke-
limeler atılabildiği kadar atıldı. Arapça ve Farsça kökenli olup Türkçe'de yay-
gın kullanıma girmiş sözcükler Türkçe sayılmalı. Bütün dillerde böyle bir du-
rum var. Hiçbir dilin bütün sözcükleri kendi öz kökeninden gelme değildir.

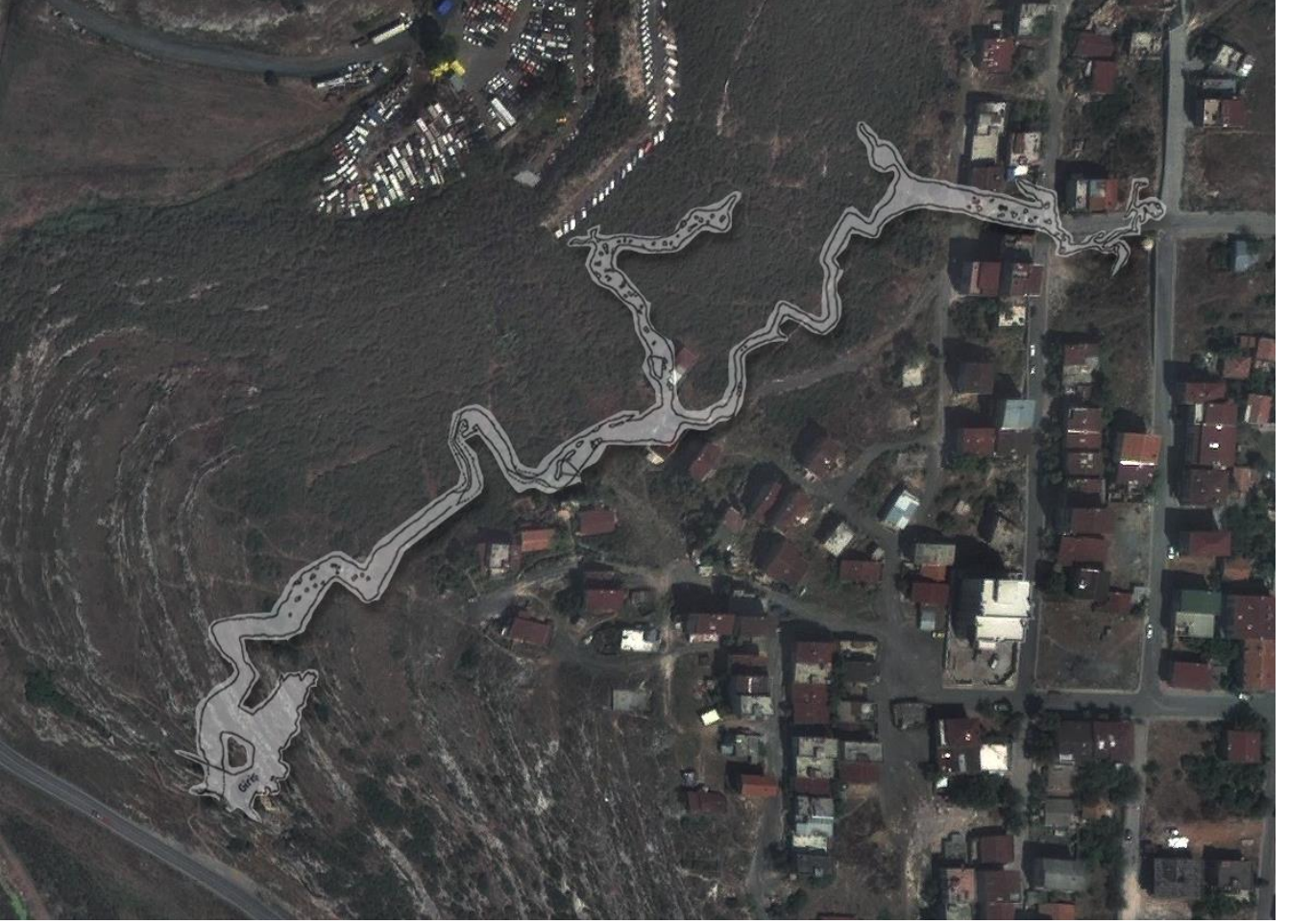

Pargalı İbrahim'in iyileşmek için girdiği su birikintisini oluşturmak için mağarada kazı yapıldı. Bu çukur çekimlerden sonra dolduruldu (küçük resim).

EK - 3 Çalışmamızda kullandığımız Yarımburgaz Mağarası Haritası

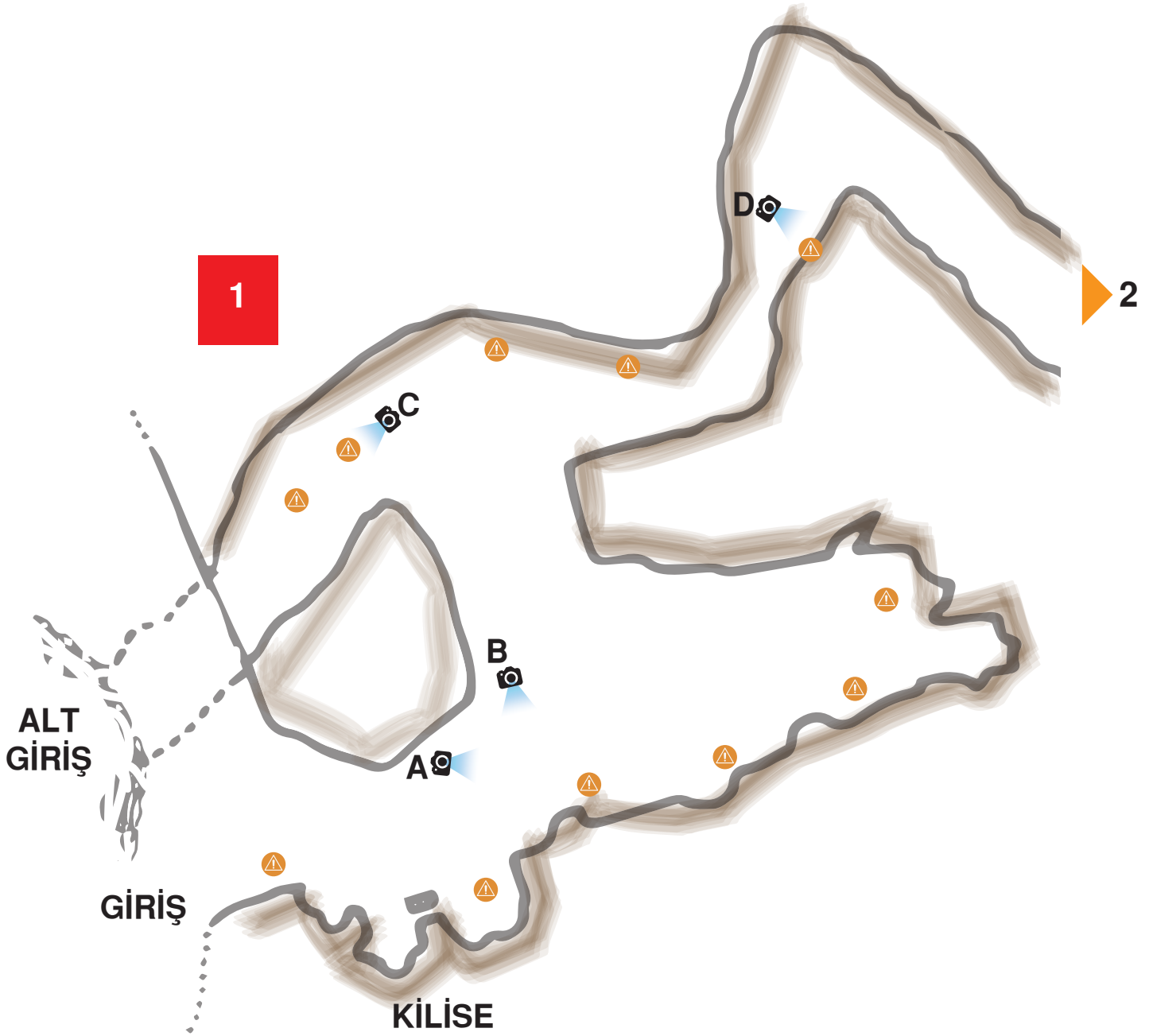
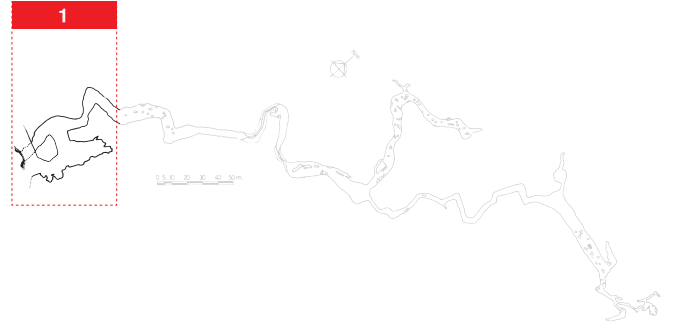

EK – 4 Yarımburgaz Mağarasının Google Earth Üzerinde Oturtulmuş Şekli

EK – 5 : Tespit ettiğimiz ve harita üzerine işaretlediğimiz mevcut ve süregelen hasarlar

- Fotograf açısı
- Kaçak kazı
- Tahribat
- İsli duvarlar

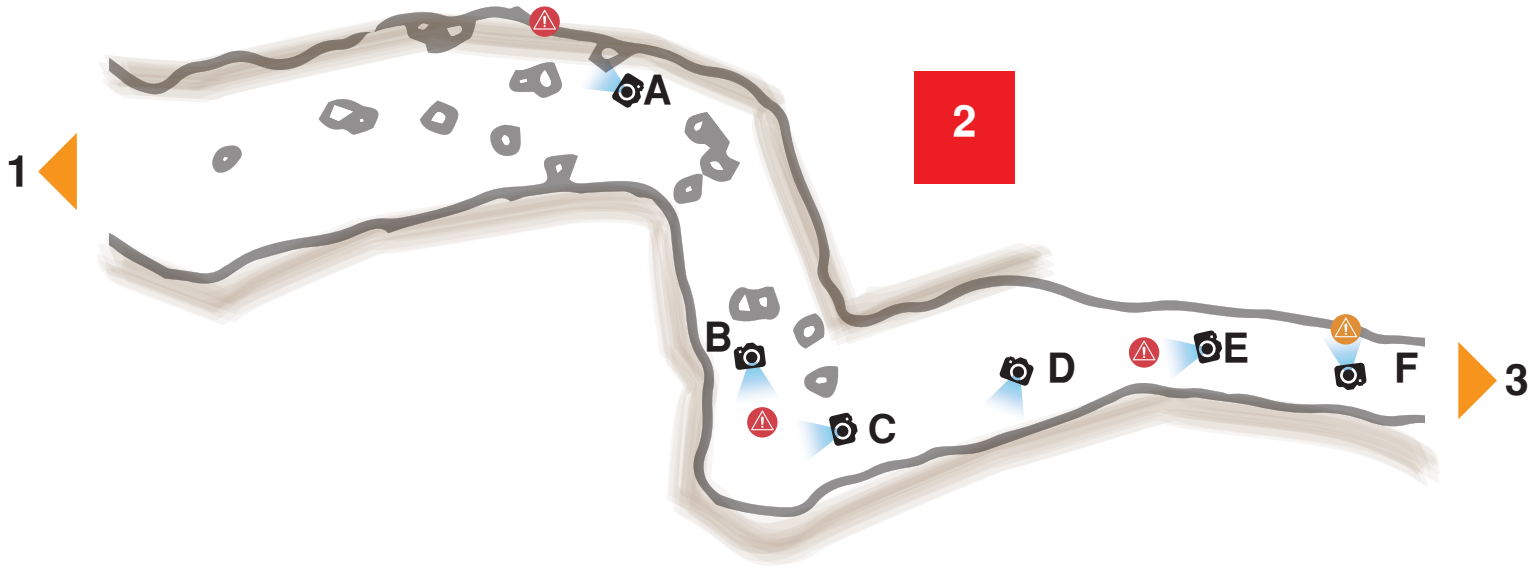
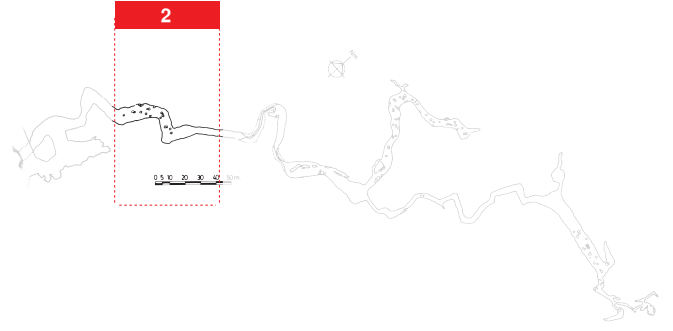
1

DEMİR
PARMAKLIKTA
KESİK

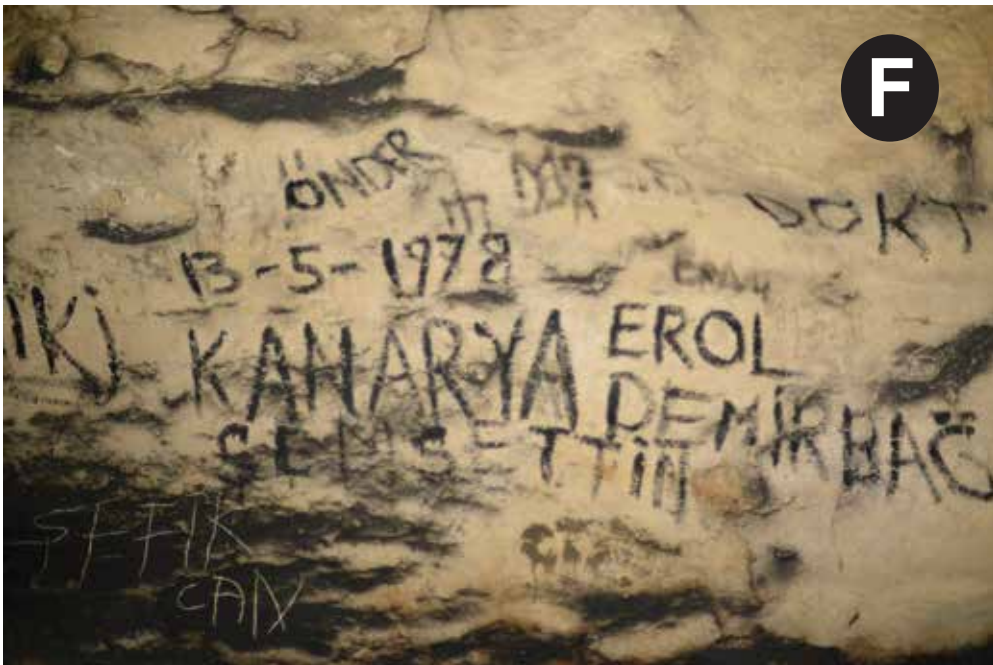

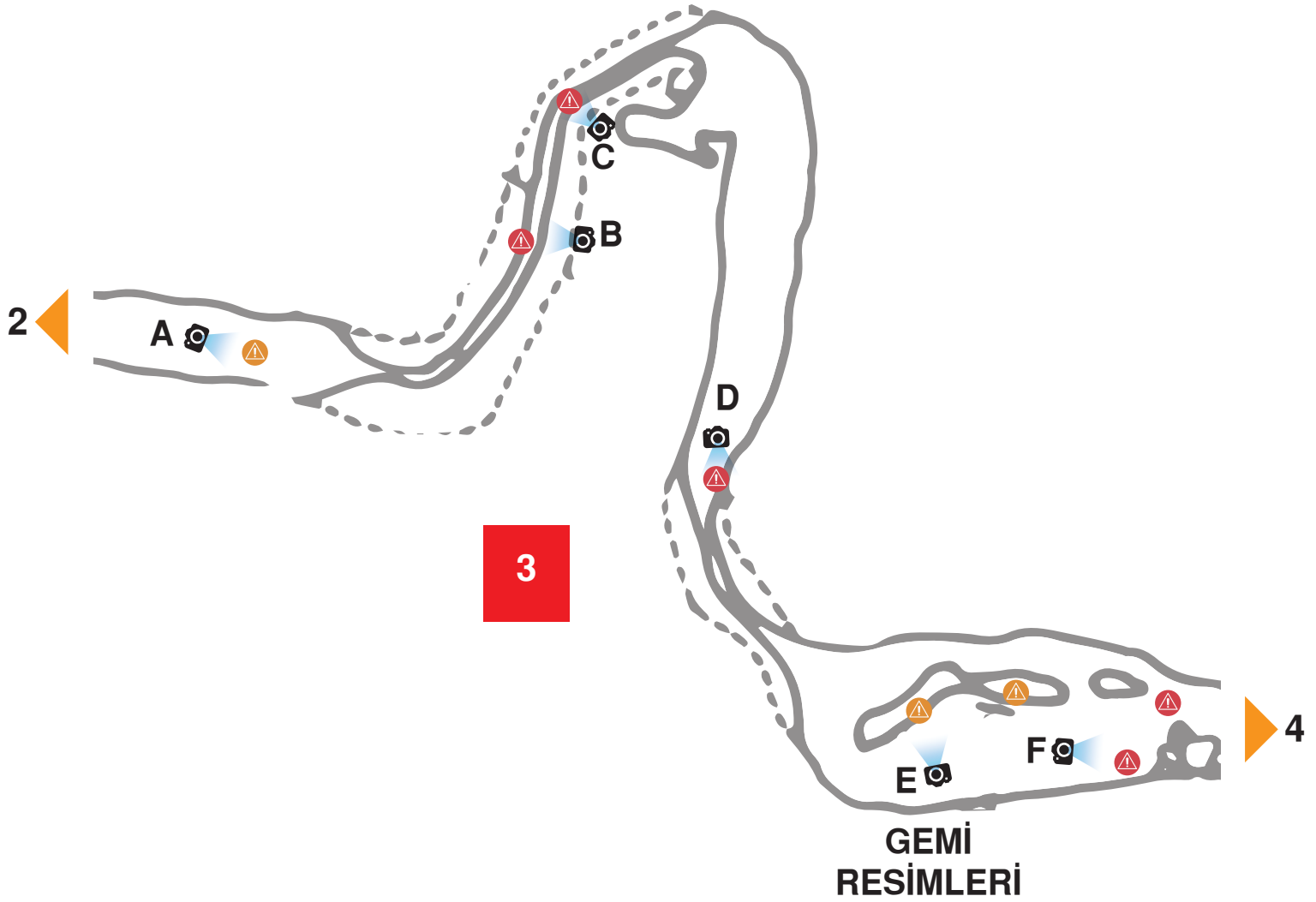
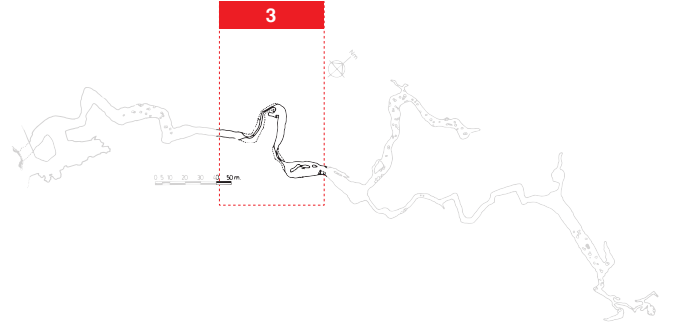

- Fotograf açısı
- Kaçak kazı
- Tahribat
- İslî duvarlar

- Fotoğraf açısı
- Kaçak kazı
- Tahribat
- İslî duvarlar

D

GEMİ 1

E

GEMİ 2

E

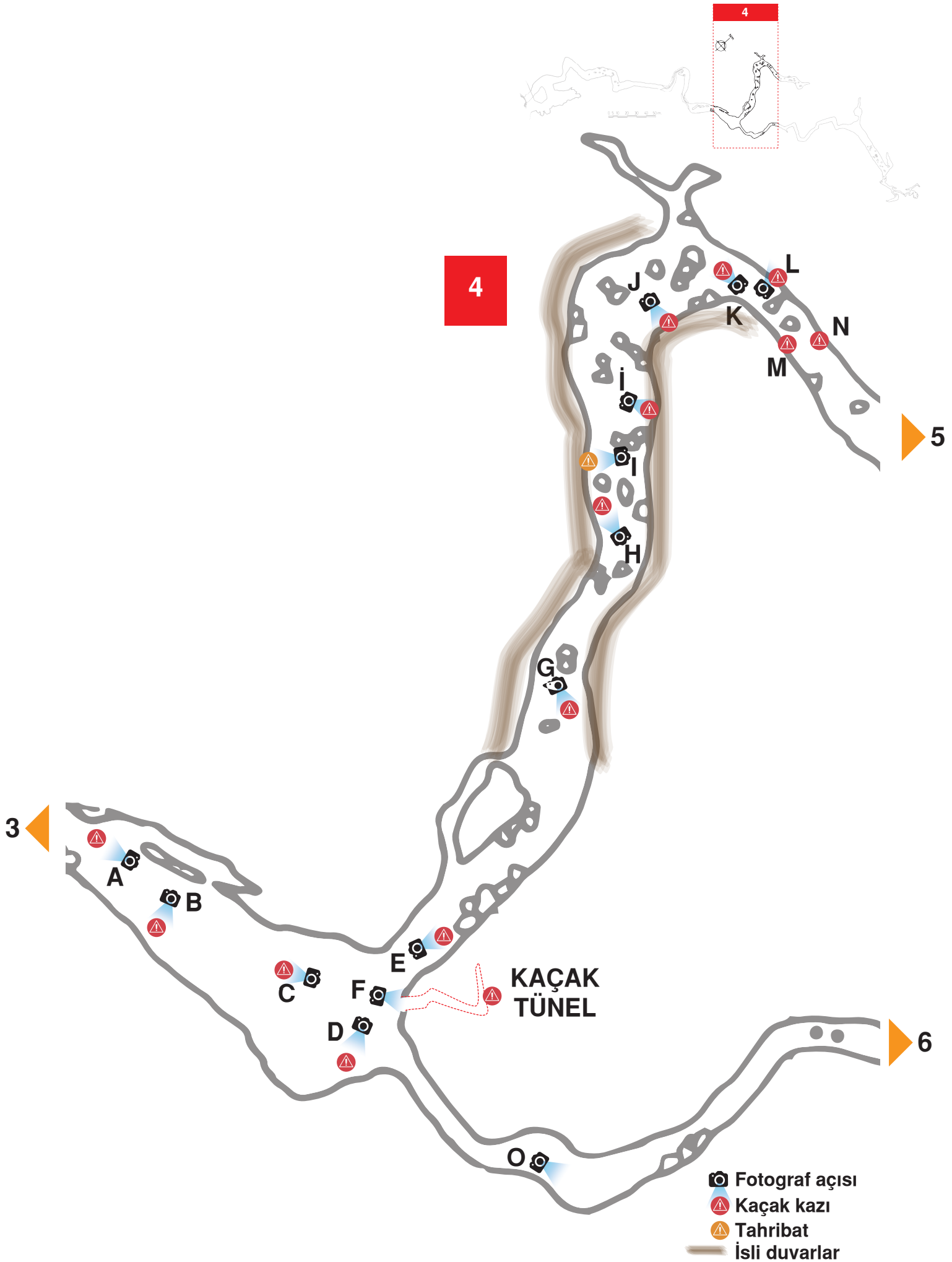
GEMİ 3

E

3

F

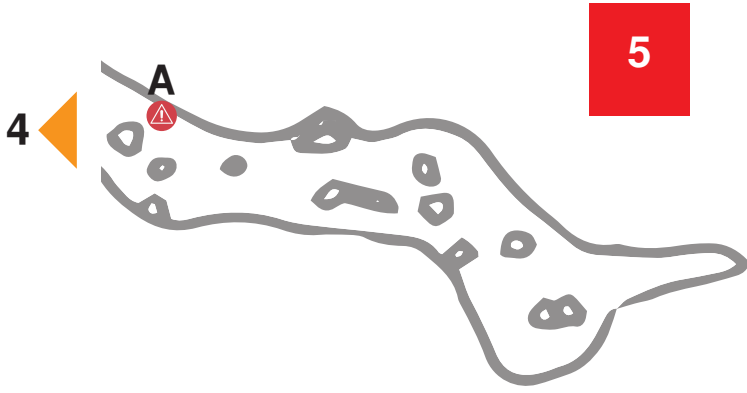
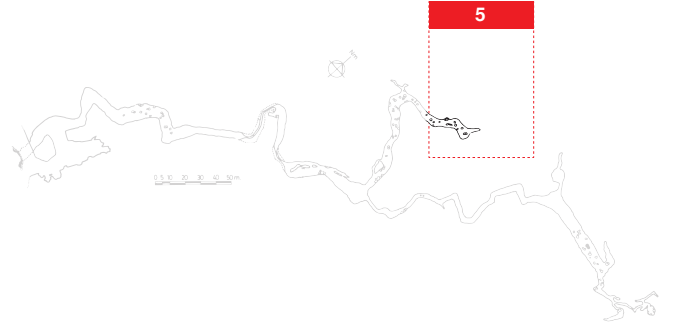

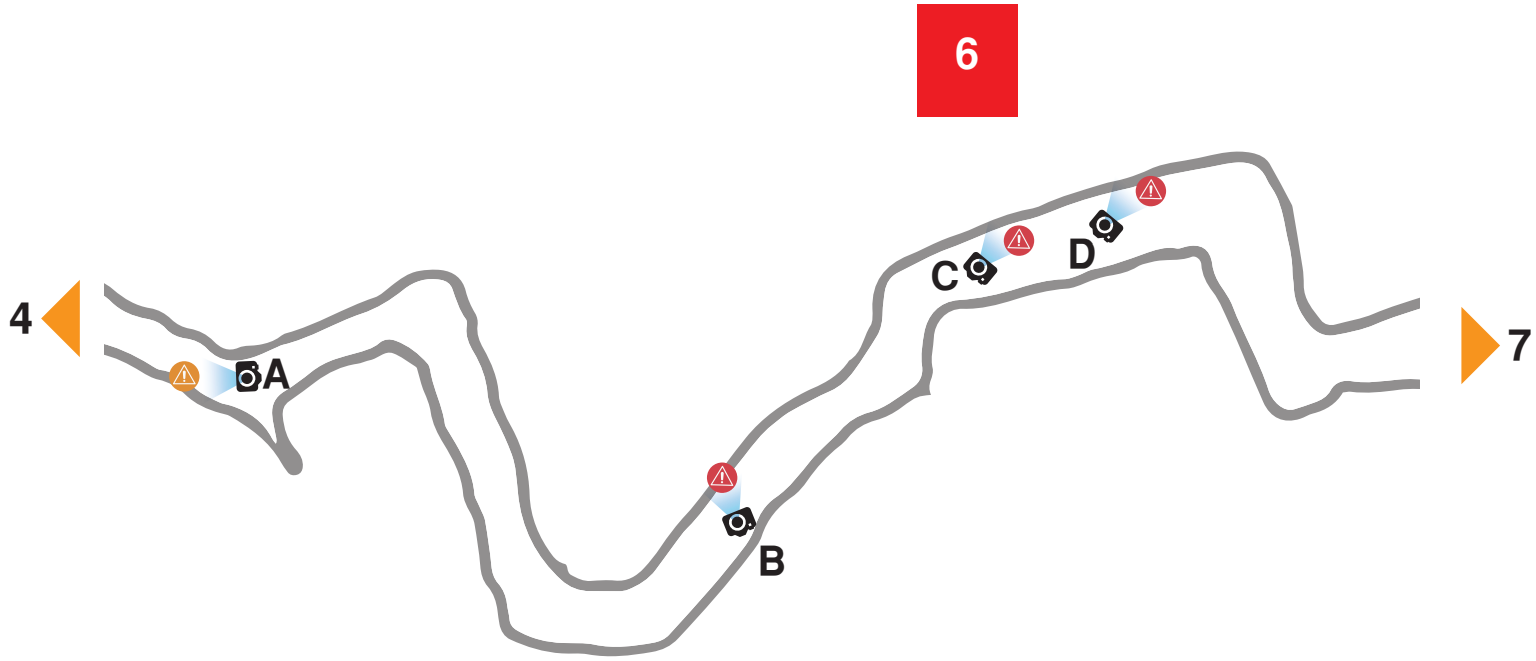
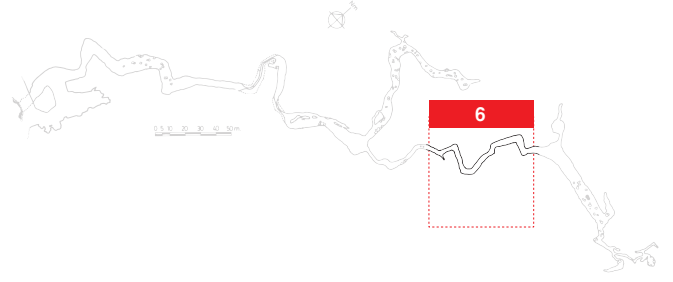

- Fotograf açısı
- Kaçak kazı
- Tahribat
- İslî duvarlar

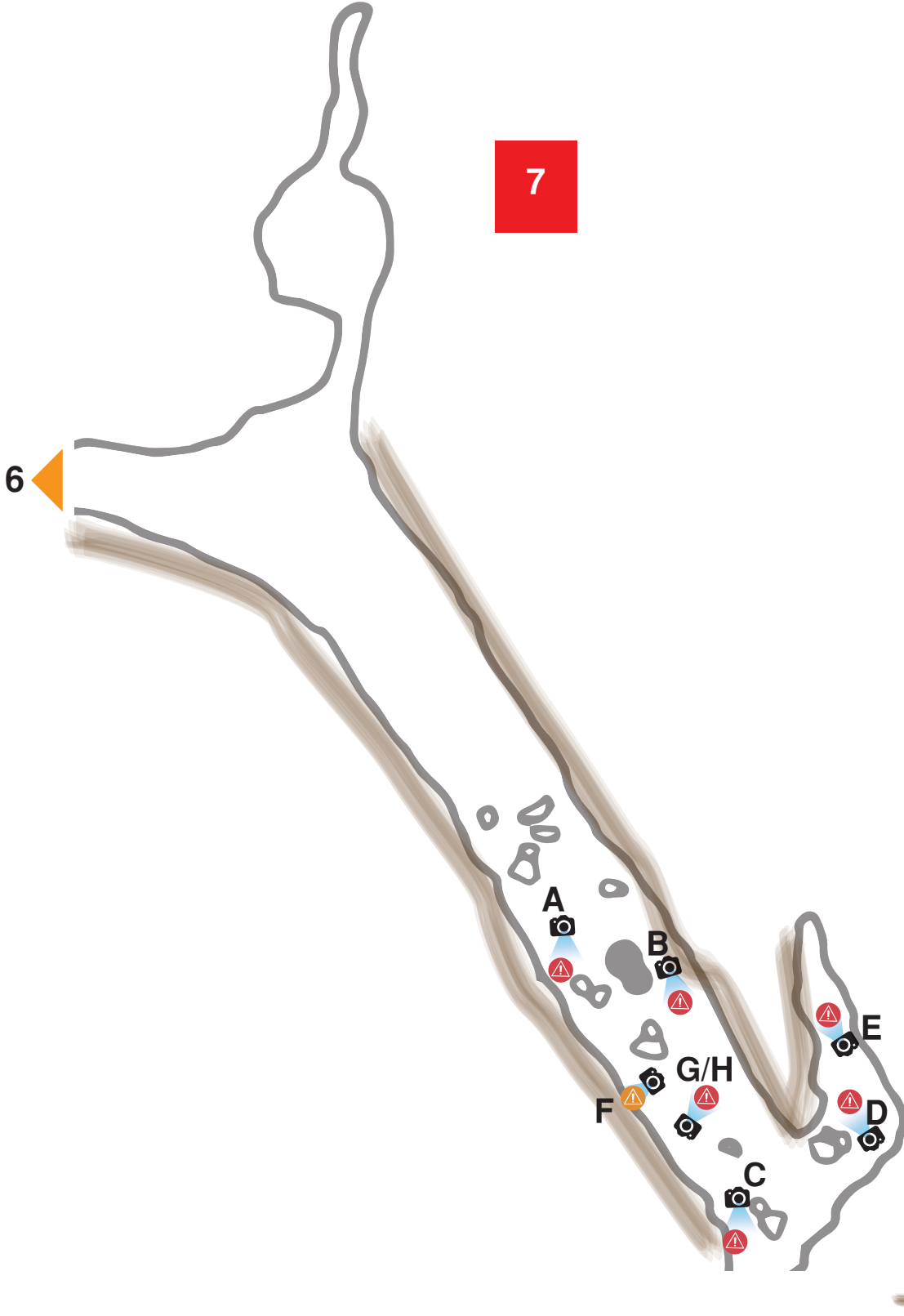

- Fotograf açısı
- Kaçak kazı
- Tahribat
- İslî duvarlar

- Fotograf açısı
- Kaçak kazı
- Tahribat
- İsli duvarlar

